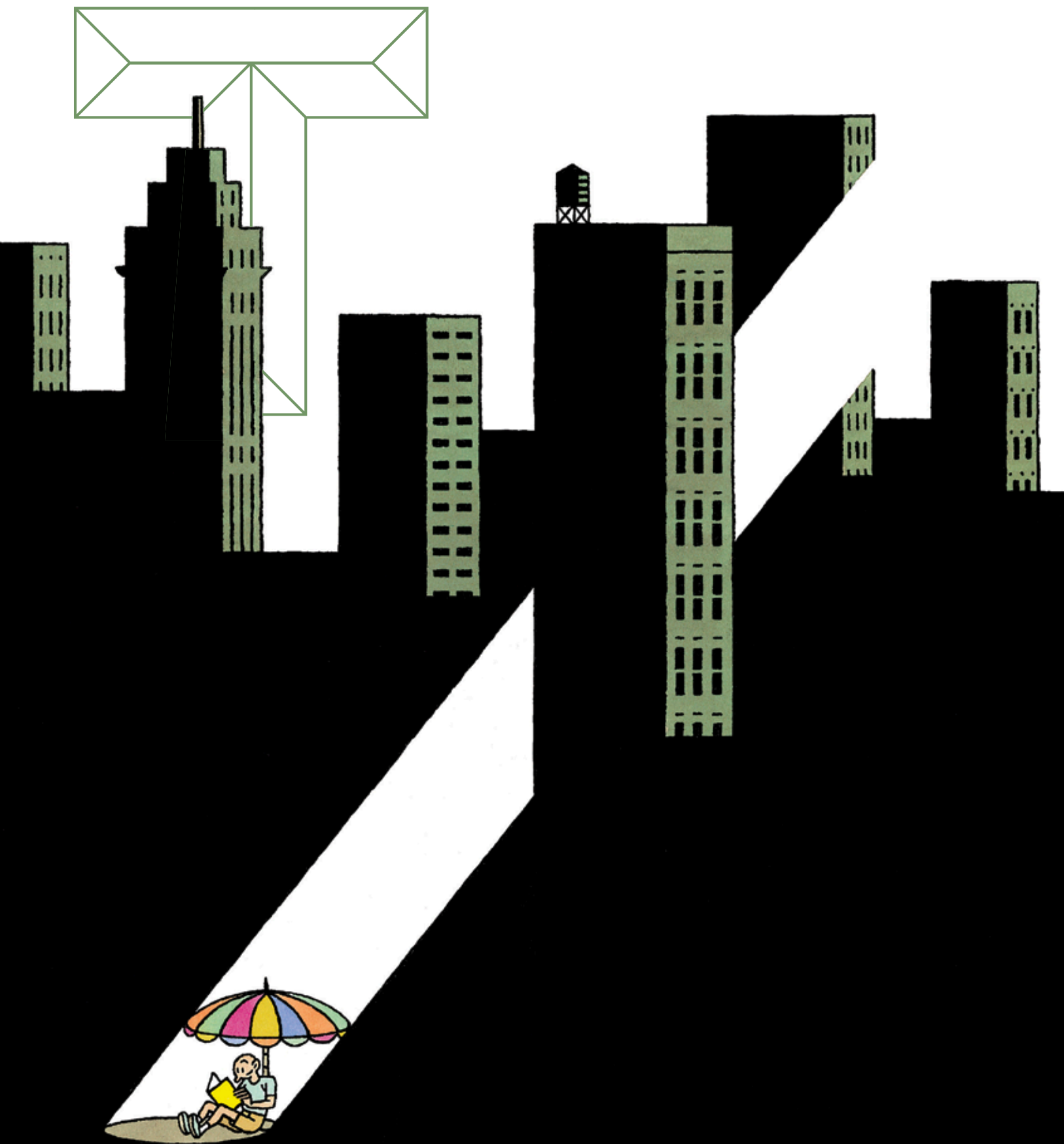

TEYLERS

MAGAZIJN 146

MUSEUM·VAN·DE·VERWONDERING

ZOMER 2022 / UITGAVE VAN TEYLERS MUSEUM

Vier de zomer in Teylers

Een paar jaar geleden sprak toenmalig directeur van Museum De Lakenhal in Leiden, Meta Knol, zich in NRC uit over de blockbusterverslaving van Nederlandse musea. Directe aanleiding was het tegenvallende bezoek voor *Jonge Rembrandt - Rising Star*. Maar zij signaleerde vooral een trend: musea organiseren steeds grotere tentoonstellingen. Meta kreeg veel bijval van collega's. En dat voordat de coronacrisis uitbrak, sindsdien is haar noodkreet alleen maar urgenter geworden.

Nederland heeft prachtige musea waar unieke collecties op fraaie wijze worden gepresenteerd. Daar wordt veel tijd en energie ingestoken. Kijk alleen al naar musea die de afgelopen tijd heropenden na verbouwing: Singer Laren, Museum Arnhem, Stedelijk Museum Schiedam, Groote Museum Artis. Er wordt veel aandacht besteed aan museumgebouwen en de presentatie van vaste collecties. Terecht, want hiermee vertellen we als musea de kern van ons verhaal. Als verbouwde musea weer open gaan worden die de eerste tijd goed bezocht. Maar waar komen onze bezoekers uiteindelijk vooral op af? Op tentoonstellingen. Hier besteden we veel tijd en geld aan en we maken hoofdzakelijk hiervoor reclame. Telkens een flinke investering voor slechts enkele maanden.

Begrijp me niet verkeerd: tentoonstellingen zijn inspirerend en relevant. Het biedt bezoekers nieuwe inzichten. Maar is het niet zonde als onze fossielenzalen en de instrumentenzaal oneerbiedig gezegd als passage dienen voor bezoekers op weg naar de tijdelijke tentoonstelling? De zalen staan vol met topstukken en vertellen fantastische verhalen. Het is het hart van het museum, maar voor veel bezoekers is de tentoonstelling de reden van bezoek.

Door de coronacrisis leken we te beseffen dat het anders moest. Toch is het blockbustercircus weer losgebarsten. Er zijn veel grote, kwalitatief hoogstaande tentoonstellingen te zien. Dat is goed en relevant, maar een grotere focus op de eigen collectie lijkt – net als corona zelf – naar de achtergrond verdwenen. En ja, ook wij hebben tegen het eind van het jaar een tentoonstelling met 'blockbusterpotentieel': *Hockney's Eye*. Er komen

prachtige kunstwerken van David Hockney die nieuwe perspectieven bieden op onze collectie. We maken de tentoonstelling samen met het Fitzwilliam Museum in Cambridge, waar het momenteel een groot succes is.

Toch gaan we het deze zomer ook anders doen. We maken geen grote tentoonstelling maar richten de spotlight op het museum zelf: *Vier de zomer in Teylers, het oudste museum van Nederland!* In een festival look-and-feel verdiepen onze bezoekers zich in het museum, ons verhaal en de collecties. Er is een audio-ervaring, collega's op zaal vertellen verhalen, er is muziek en er zijn workshops. De bezoeker krijgt een blokkenschema met activiteiten van die dag. Tegelijkertijd lanceren we een grote, landelijke marketing- en communicatiecampagne. Dat doen we met een vette knipoog om ook nieuwe bezoekers met het oudste museum van Nederland kennis te laten maken.

Vier de zomer in Teylers is een experiment met als startpunt de Ovale Zaal die ooit als laboratorium begon. Het is kortom een inhoudelijk experiment waarop we de komende jaren voortbouwen en waarmee we een breed publiek nog beter bij ons mooie museum willen betrekken.

Marc de Beyer
directeur Teylers Museum
foto © Wiebrig Krakau

NIEUWE AANWINST
David Joris (ca. 1501-1556)
David strijdend met de ondeugden, ca. 1536-1540
Pen in bruine en rode inkt op papier
Teylers Museum, aangekocht met steun van de Vereniging
Rembrandt en Matthijs de Clercq

Joost Swarte Ode aan het boek

Door **Jette Pellemans**
journalist

Hoe rommelig zijn schetsjes ook mogen zijn, het uiteindelijke werk van Joost Swarte kenmerkt zich door de 'klare lijn' – helder en zwart. Voor een tentoonstelling in het Prentenkabinet selecteerde de Haarlemmer tweehonderd van zijn tekeningen met als thema: 'Ode aan het boek'. De tentoonstelling opent op 3 juni tijdens de Haarlemse Stripdagen en duurt tot en met 30 oktober.

Regelmatig klopt de redactie van het gerenommeerde tijdschrift *The New Yorker* aan bij tekenaar Joost Swarte voor een opdracht. Zo ook in 2014 voor een coverillustratie met als thema 'Love Stories'.

"Dan denk je toch snel aan romantische streekromannetjes, maar ik wilde ook laten zien dat liefde kan wankelen en zelfs omvallen," zo vertelt Swarte, zittend aan een grote tafel in de lichte studiezaal van Teylers Museum. "Dus bedacht ik dit beeld: een man en een vrouw die elkaar omhelzen, allebei staand op een hoge stapel boeken, waarvan er één al gevaarlijk wegschuift. Je oog wordt als eerste getrokken door die omhelzing, dan zie je die wankelende stapels en dán pas zie je dat ik op alle ruggetjes van de boeken visuele boektitels heb getekend; die ook allemaal gaan over de liefde." Met een bescheiden glimlach: "Dat is toch het leukste, als je mensen aan het denken zet. Dan hebben ze wat gedaan en is het ook een beetje hun werk geworden."

De *New Yorker*-cover zal een mooie plek krijgen in de tentoonstelling over het werk van tekenaar en ontwerper Joost Swarte, die vanaf 3 juni te zien zal

zijn in het Prentenkabinet van Teylers Museum. Die dag is ook de aftrap van de Stripdagen Haarlem; niet toevallig, want Swarte heeft dit evenement in de jaren '90 zelf opgericht.

Joost Swarte (1947) begon zijn carrière in het stripgenre. Nog tijdens zijn studie Industrieel ontwerpen tekende hij strips en richtte hij zijn eigen striptijdschrift op. Later werd hij vooral bekend door zijn tekeningen voor tijdschriften als *Vrij Nederland*, *Humo* en *The New Yorker*. Verder is Swarte ook als ontwerper zeer productief: van postzegels tot logo's en van de bruine bril op zijn hoofd tot het pand van de Toneelschuur in Haarlem.

Teylers Museum heeft een zekere traditie met betrekking tot het tentoonstellen van werken van striptekenaars. Zo waren daar in het verleden tentoonstellingen van de internationaal beroemde Robbert Crumb en de Fransman Tardi, en ook onze eigen Maarten Toonder. Een paar jaar geleden werd er nog een kleine expositie gewijd aan het oeuvre van Marc Smeets. Verder is het thema 'ode aan het boek' ook erg passend, gezien de belangrijke collectie natuurhistorisch boeken en tijdschriften uit de achttiende en negentiende eeuw die het museum huisvest.

"Dat is toch het leukste, als je mensen aan het denken zet."

Dan hebben ze wat gedaan en is het ook een beetje hun werk geworden."

Afb.
Love Stories, tekening voor het omslag van *The New Yorker*, 2014

“Je moet ruimte geven aan het speelse en het intuïtieve.”

Afb.
Johannes van Dam
aan het koken,
tekening voor NRC

Love Stories, omslag the New Yorker,
Condé Nast, 2014

Omslag Tim Krabbé, De scherprechter van
Korfoe, Black Olive Press, 2010

Boekomslag voor Nescio, Mene Tekel,
Nijgh en van Ditmar, 2015

Schets voor Tim Krabbé, De scherprechter van Korfoe

Koffer vol lekkernijen

Boeken - dat is ook een grote liefde van Swarte zelf. Als hij jaarlijks met zijn vrouw naar het stripfestival in het Franse Angoulême afreist, is hij niet weg te slaan bij de stands van kleine, experimentele uitgeverijen. “Dat zijn lekkernijen voor mij. Daar gaat een hele koffer mee van terug.”

Swarte zelf ontwierp vele boekomslagen en illustreerde (kinder)boeken, maar in de tentoonstelling gaat het vooral om tekeningen waarin het boek het onderwerp is. “Dat bleek toch een rode draad te zijn door mijn werk. Toen ik het eenmaal had bedacht, ging er een map open, en nóg een map – er kwam van alles boven. De tentoonstelling is slechts een selectie.”

Het maakproces van een Joost Swarte-ontwerp begint altijd hetzelfde: peinzend in een stoel met een potlood in de hand, op zoek naar ideeën of metaforen. “Ik zet wat trefwoorden op het papier en al gauw komen er wat eerste droedels. Dat proces moet je niet te intellectueel willen doen. Je moet ruimte geven aan het speelse en het intuïtieve.”

Zo bedacht Swarte voor een omslag van de letteren-bijlage van Vrij Nederland om de term ‘letteren’ letterlijk te nemen. Hij maakte van een aantal letters losse personages, alsof ze bij elkaar in een huis wonen. Hij wijst aan op de kleurige prent: „Kijk deze, de hoofdletter R, heeft een mooi uitstekend beentje – die kreeg van mij een damesschoentje. Of deze bolbuikige B, die zit op een stoel en rookt een sigaar.” Hoe hij op zo’n idee komt? Geen idee, zegt hij. „En het kan me eigenlijk weinig schelen ook.”

De klare lijn

Al het werk van Joost Swarte wordt gekenmerkt door ‘de klare lijn’. Een term die hij zelf in de jaren zeventig bedacht toen hij in Rotterdam een tentoonstelling over Kuifje en striptekenaar Hergé cureerde. “Hergé zei in een interview zelf eens dat hij ‘klaar’ tekende. Hij bedoelde daarmee: helder, duidelijk. Dat vond ik ook voor mijn eigen werk een mooie term.”

Die klare lijn zet Swarte met een kroontjespen en Oost-Indische inkt. “Dat geeft zo’n mooi, vet, diepzwart effect,” zoals hij zelf zegt. “Kijk, als je aan het

tekenen bent, ben je schetsmatig aan het zoeken naar waar de vorm van dat figuurtje zit. Dan is er nog geen sprake van een klare lijn; dan is het nog één rommeltje. Maar zodra je met inkt die contourlijnen erin zet, pak je binnen die rommeligheid het beste moment. Dan ziet het er opeens heel helder en duidelijk uit voor de lezer.”

Of Joost Swarte perfectionistisch is? Ja, eigenlijk wel heel erg; antwoordt hij meteen. „Daarmee voorkom je dat je achteraf denkt: dat had wel een beetje beter gekund. Nee, ik wil het af kunnen sluiten en dat kan alleen als je alles hebt gedaan wat in je macht lag om het een goede tekening te laten zijn.”

En lukt dat nog steeds, ook nu hij 74 is? “Ja hoor. Ik teken alleen nu op een wat groter formaat omdat de ogen wat achteruit gaan. Dat is alles.”

Ter gelegenheid van de tentoonstelling in Teylers Museum verschijnt bij uitgeverij Scratchbook het boek *Biblio + Picto*, door Joost Swarte.

EEN PRACHTIGE AANWINST BIJ HET AFSCHIED VAN MARJAN SCHARLOO

Terry van Druten

hoofd Kunstverzamelingen

Met losse maar subtiele toets geeft het schilderij *Molens bij Giethoorn* van Willem Tholen een atmosferische blik op drie molens bij het pittoreske dorp – toen nog verstillend en zonder toeristen. Over de velden hangt een nevel waarin in de verte twee figuren lopen. Alles is overtuigend tonaal geschilderd, enkel doorbroken door het opvallende en originele beeldelement van een stralend wit bruggetje dat op de voorgrond het zonlicht vangt.

Het schilderij behoort tot de hoogtepunten uit het oeuvre van Tholen én tot de hoogtepunten uit de negentiende-eeuwse schilderkunst in Nederland. Het vormt daarmee een prachtige nieuwe aanwinst voor de Tweede Schilderijenzaal van Teylers Museum, verworven als erbetoon aan directeur Marjan Scharloo bij haar afscheid eind 2021.

Afb.

Willem Bastiaan Tholen [1860-1931]
Molens bij Giethoorn, ca. 1882-1885
 Olieverf op doek, 94,5 x 150,5 cm
 Teylers Museum, aangekocht met steun van de VriendenLoterij ter gelegenheid van het afscheid van directeur Marjan Scharloo

TEYLERS VAN DE TOEKOMST

Fieke Kroon

educatie

Het educatieteam heeft de afgelopen maanden een aantal programma's ontwikkeld voor Pieter Teylers Huis. Om deze optimaal te laten aansluiten bij de wensen van het onderwijs, bezochten een paar klassen het huis en testten ze op hun bruikbaarheid. Een kijkje in de keuken.

foto © Stephanie Driessen

Kijk dit is nou mijn baasje, Pieter Teyler! Rondleiding -met-kat-leentje, foto © Stephanie Driessen

“Ik heb nog nooit een pratende poes gezien!”, joelde één van de jonge deelnemers aan de test met het kleuterprogramma in Pieter Teylers Huis. Hij werd daar inderdaad ontvangen door Leentje, de witte kat in het Gouden Boekje *Het spook in Teylers huis* die jaagt op een Rat. Datzelfde thema van ‘Kat en Rat’ hebben we gehanteerd om voor kleuters een spannend en avontuurlijk bezoek te organiseren in Pieters indrukwekkende huis.

Onze Leentje vertelt dat ze verstoppertje speelt met Rat. Kunnen de jonge bezoekers haar helpen hem te vinden? In elke kamer waar ze komen, zoeken ze het holletje van Rat – maar hij is ze steeds te slim af. In plaats van Rat vinden ze wel elke keer een doosje met een spelletje. Bijvoorbeeld een memoryspel met het traditionele eten in Pieters huis: worteltjes, aardappels, kip, vis, krentenbrood en rode koekjes. Al doende praten en leren ze over de verschillen tussen het oude huis van Pieter

Teyler en een nieuw huis als dat van henzelf. Zo verbaast Leentje zich erover dat haar bezoekers allemaal thuis een wc hebben! Zij dacht nou juist dat haar baasje uitzonderlijk modern was, met een échte wc in zijn huis

Topper van het bezoek is natuurlijk het miniatuurhuis, waarin de kleuters voor het eerst Rat zien wegrennen voor Leentje. Er achteraan dus, naar de kamer met het testament! En daar vinden ze hem dan eindelijk – in een hoekje van de porseleinkast. Een echte slimmerik, die Rat. Leentje is er moe van geworden en gaat een dutje doen: de kleuters krijgen een mooie kleurplaat mee en mogen op school het Gouden Boekje lezen.

De kleutergroepen van de Monseigneur Huibersschool hadden door Corona nog nooit een museum bezocht en waren diep onder de indruk. Van het huis – maar vooral van pratende poes Leentje! De tests vonden plaats op

9 en 30 maart dankzij de bereidwillige medewerking van juf Melanie Rooijers – waarvoor onze grote dank.

Op 6 april kregen we hele andere groepen in het Huis op bezoek: drie 4-havo klassen van Lyceum Sancta Maria. Zij kwamen het nieuwe programma *Vijf sleutels tot de Verlichting* testen. Het bleek vooral voor ons een uitermate leerzaam bezoek: de van te voren bedachte opdrachten op basis van ‘ludodidactiek’ (ook gebruikt in games en Escaperooms) bleken veel te ingewikkeld. Er ging nogal wat tijd verloren met het zoeken naar de cijfercode om de sleutels te vinden, waardoor te weinig aandacht overbleef voor de inhoudelijke vragen (Quests) over de dromen van Pieter Teyler en henzelf. Het moment waarop de leerlingen met de vijf sleutels de beroemde deur naar het geheime kabinet openden bleek gelukkig wel een groot succes.

De belangrijkste conclusies van de test waren: vereenvoudiging van de logistiek met de Quests, wél een

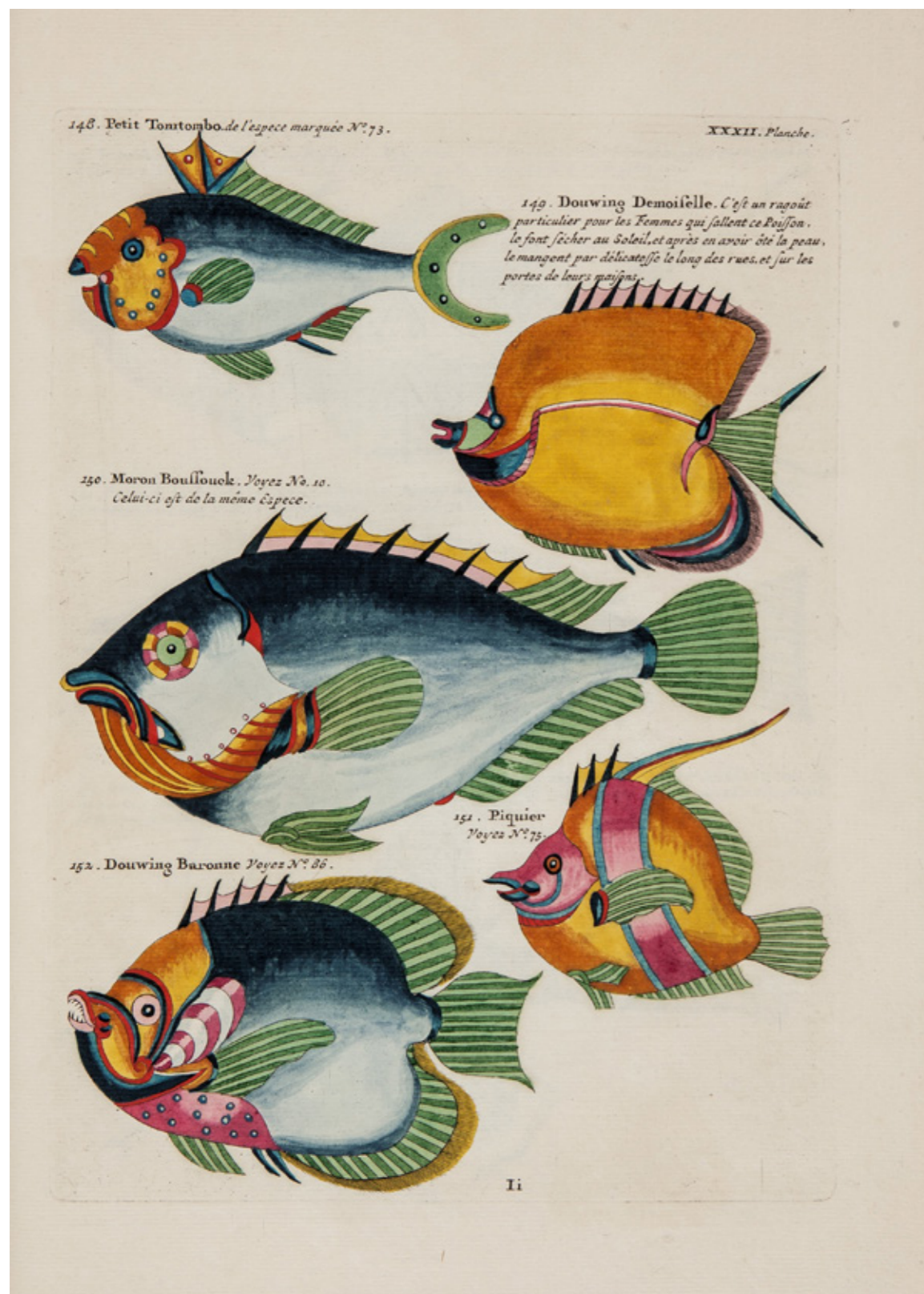
(eenvoudiger letter)code kraken, en een ‘dromen-workshop’ in plaats van een creatieve. Hierdoor zal de link met de Verlichtingsidealen van Pieter Teyler en de ‘Teylers van Nu’ duidelijker uitkomen en worden de leerlingen bovendien uitgedaagd om hun eigen dromen te formuleren voor een toekomstige betere wereld. Zo gaan zij uiteindelijk als ‘Teylers van Straks’ terug naar school.

Welke dromen kwamen er nu allang in de nabespreking? Een kleine greep: “Leuke prullenbakken installeren: die zijn aantrekkelijker om dingen in weg te gooien”. “Behandel elkaar met respect”. “Gezondheidszorg voor iedereen”. “Uitbannen van alle vormen van armoede”. “Aanpak van de klimaatverandering en bescherming van ecosystemen en biodiversiteit”.

Aan de slag dus!! Met veel dank aan de leerlingen van Lyceum Sancta Maria en hun docenten Jop van der Kuil en Ellen van den Heiligenberg.

Vijf sleutels voor vijf directeuren: een probaat middel tegen zelfverrijking. Zou hij opengaan, die deur...? Foto © Hélène Wiesenhaan

WONDERLIJKE VISSSEN

Fred Pelt
tentoonstellingen

In het Boekenkabinet is de komende maanden een van de topstukken uit de natuurhistorische bibliotheek te zien. Hoewel het boek bekend is onder de naam 'de Renard', schittert het werk toch vooral dankzij de tekeningen van Samuel Fallours. De originalen bevinden zich tegenwoordig in de Niedersächsische Landesbibliothek en behoren tot het manuscript van Van der Stel, gouverneur van Ambon van 1706 tot 1720.

Als soldaat was Fallours op Ambon in dienst van de VOC. Later werd hij kapelaan. In die functie hield hij zich bezig met de zieken op Ambon. François Valentijn – schrijver van *Oud en Nieuw Oost-Indiën* – merkte als een van de eersten zijn tekentalent op. In korte tijd kreeg hij opdrachten van Ambonese gouverneurs en werd zijn werk populair. Soms moest hij inlandse tekenaars inhuren voor het vervaardigen van kopieën.

Afb.

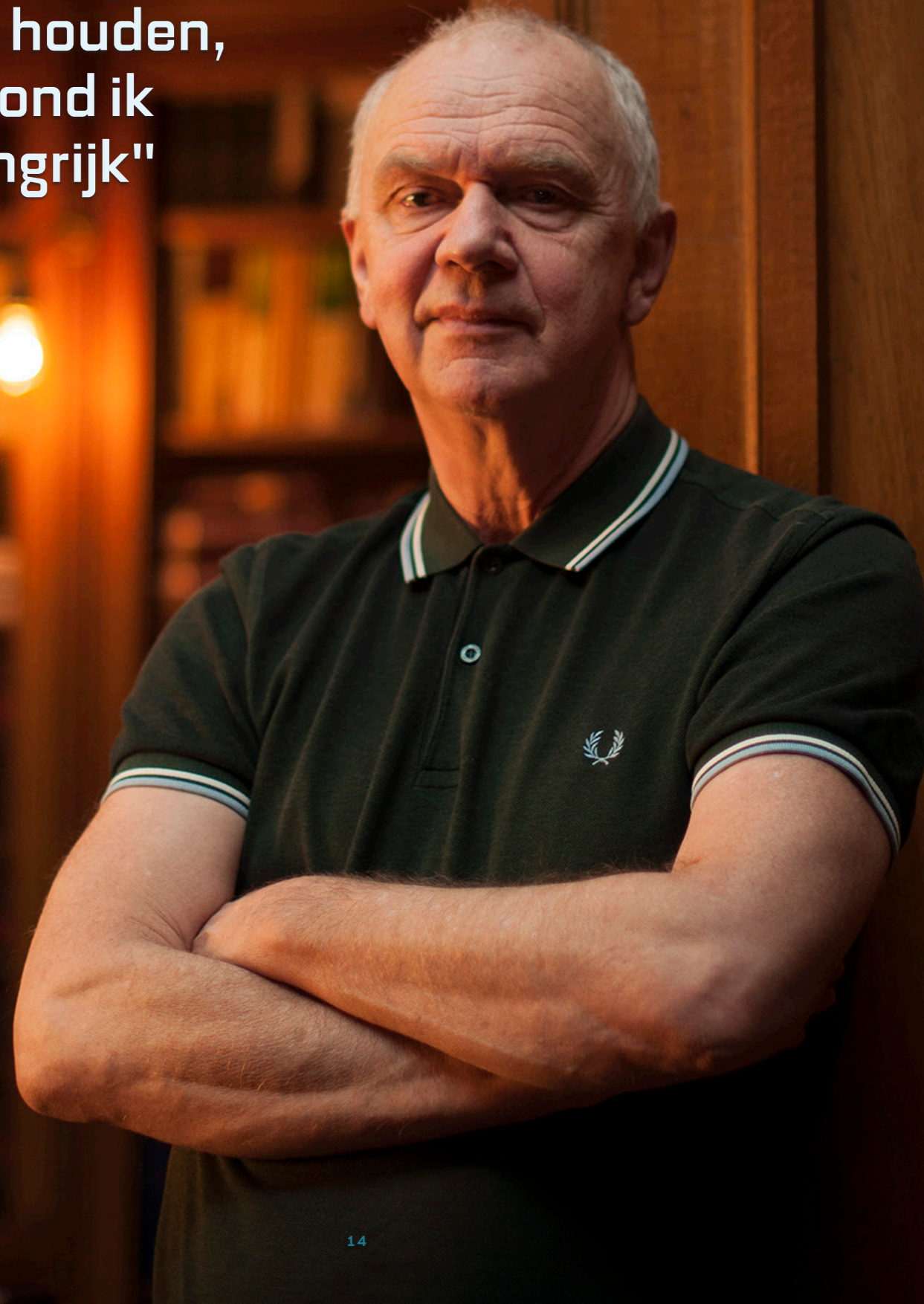
Louis Renard, Poissons, Écrevisses et Crabes que l'on trouve autour des Isles Molusques et sur les Côtes des Terres Australes, 2de druk, Amsterdam 1754

Zijn tekeningen van vissen en schelpdieren, zo'n 460 in totaal, vormden de basis voor het boek dat de Amsterdamse uitgever en boekhandelaar Renard uitgaf in een oplage van honderd exemplaren. Zijn briljant ingekleurde tekeningen van vooral vissen geven een mooi beeld van mariene fauna van de Oost-Indische wateren.

Veel Europeanen waren sceptisch als zij Fallours tekeningen zagen. Hoe kon een vis versierd zijn met manen en zonnen? En hoe bestond het dat een modderkleurige soort als de steenvis in druk zulke heldere kleuren had. En wat te denken van de 'vierbenige zeeduivel': volgens Fallours volgde deze vis hem gedurende drie dagen als een kleine hond door zijn huis.

Was het de verveling van het vele kopiëren dat de tekenaars soms bizarre patronen aan de vissen deed toevoegen? Was het fantasie, zoals in het geval van de zeeduivel of de zeemeermin? Na studie is gebleken dat de meeste vissen niet aan de fantasie van de ex-soldaat zijn ontsproten, maar wel degelijk voorkwamen in de wateren rond Ambon. Kijkend naar de vissen in het boek van Renard leer je hoe wonderlijk de realiteit van de natuur soms kan zijn.

"De werksfeer goed houden, dat vond ik belangrijk"

ACHTER DE SCHERMEN MET...

Herman Voogd

Hoofd collectie Wetenschap

Carla Voorendonk hoofd Partners & Begunstigers
Fred Pelt tentoonstellingen

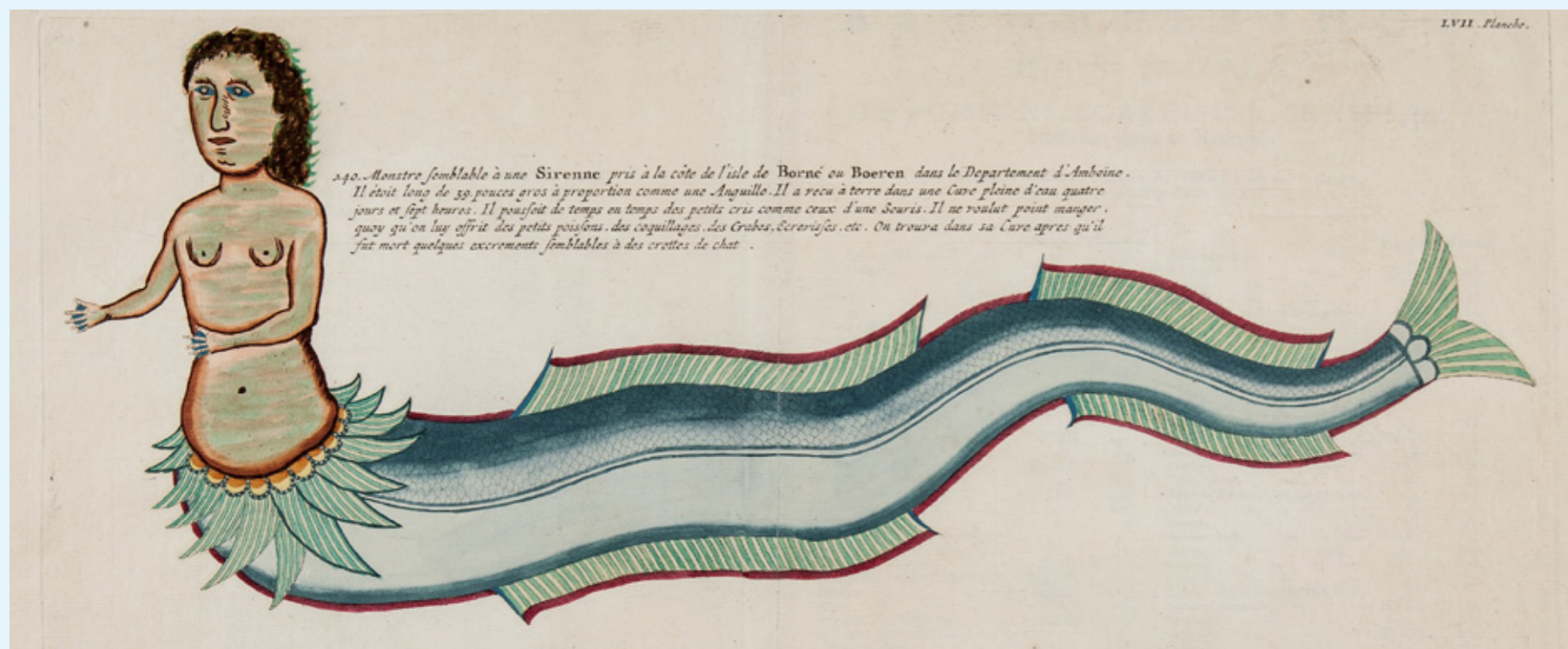
Na een dienstverband van bijna 30 jaar bij Teylers Museum is Herman Voogd per 1 juni met pensioen. Aanvankelijk werkte hij als hoofd bedrijfsvoering en de laatste jaren als hoofd collectie Wetenschap. Hiervoor werkte hij als zakelijk leider bij Paradiso ('daar kon destijds alles – popmuziek, andere muziek, theater, kerkdiensten') in Amsterdam. Na een reorganisatie werd hij, naar aanleiding van een handgeschreven brief aan de toenmalige directeur Eric Ebbinge, uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek bij Teylers Museum. En ging er niet meer weg.

In zijn jaren als hoofd bedrijfsvoering is onder meer de nieuwbouw van de Tentoonstellingszaal gerealiseerd. In 2013 werd Herman hoofd collectie Wetenschap. Voor veel bezoekers en vrienden van het museum is hij een bekende en zeer gewaardeerde rondleider met een enorme hoeveelheid kennis die hij in de loop van de jaren opbouwde.

Wat houdt je huidige functie precies in?

'Als hoofd collectie Wetenschap houd ik mij intensief bezig met de uitgebreide collectie van de afdeling Wetenschap. Die omhelst zowel wetenschappelijke apparaten als fossielen, de boekencollectie en de mineralen. Ik heb mij vooral met de boeken en de mineralen beziggehouden. De historie van de bibliotheek is fascinerend en we doen daar steeds weer nieuwe ontdekkingen, zoals nog in 2019 met de oudste röntgenfoto's ter wereld. De laatste jaren zijn wij druk geweest met het afstoten van een deel van de boekencollectie van na 1950. Dat was erg nuttig want van sommige tijdschriftuitgaven hadden we alles drie keer dubbel.

←
Herman Voogd in
de Opkamer
foto © Debby Scholtes

Louis Renard, Poissons, Écrevisses et Crabes que l'on trouve autour des Isles Molusques et sur les Côtes des Terres Australes, 2de druk, Amsterdam 1754

Mijn enthousiasme voor de mineralogie is ooit begonnen door het mooie proefschrift van Bert Sliggers [voormalig conservator van het Paleontologisch-Mineralogisch Kabinet] uit 2017. Eigenlijk is die wetenschap hier in Teylers Museum begonnen. Bijzonder is dat alleen bij ons in het museum ook de oorspronkelijke verklarende etiketten uit de 18e en 19e eeuw bewaard zijn gebleven. Wij zijn bezig die collectie op termijn internationaal te ontsluiten door alle gegevens van de mineralen en de oorspronkelijke etiketten in het online systeem Adlib op te nemen en aan te vullen met informatie.

Vroeger deed ik eerlijk gezegd wat lacherig over “die stenen”, maar ik heb geleerd hoe interessant dit is. Eigenlijk geldt dat voor alle inhoudelijke zaken van het museum. Als je je erin verdiept blijkt pas de rijkdom van het onderwerp - en hoe meer je je verdiept hoe interessanter het wordt.’

Die inhoudelijke functie kreeg je nadat je al een tijd als hoofd bedrijfsvoering werkte. Hoe was dat?

‘Het was een prachtige uitdaging om na al die jaren een

heel andere functie te bekleden. Als hoofd bedrijfsvoering was ik verantwoordelijk voor de financiën, het personeelsbeleid, de horeca, de winkel, het secretariaat en de bemensing daarvan viel daar ook onder. Het was een uitgebreid takenpakket. Verder was ik nauw betrokken bij de nieuwbouwplannen van de Tentoonstellingszaal, de Tuinzaal en de tuin, zowel de financiering van die plannen als de praktische uitvoer van die werkzaamheden. Het was een pionierstijd. Zo was er niets geregeld qua rechtspositie in de CAO. We ontwikkelden de eerste website in musea-land... En natuurlijk de nieuwbouw. Die nieuwe vleugel ging in 1996 open. Ik ben er wel trots op dat dat grote project is gelukt en hoe geslaagd die toevoeging aan het museum is geworden.’

Je gaat nu met pensioen na 30 jaar bij het museum te hebben gewerkt. In hoeverre is het museum veranderd?

‘Ja, ik vind het zelf ook ongelooflijk lang klinken – 30 jaar, maar het museum is mij steeds blijven boeien. Welk museum heeft nu én kunst én wetenschap én die historische bibliotheek te bieden?’

De sfeer is in die decennia wel verzakelijkt – zoals ook de tijdsgeest is veranderd. Dat is deels ook goed – in mijn tijd als hoofd bedrijfsvoering heb ik onder andere meegewerkt aan de CAO voor de zelfstandige rijksmusea. Maar vooral heb ik altijd geprobeerd om de werksfeer goed te houden voor de collega’s onderling; dat vind ik belangrijk.

In de afgelopen 30 jaar hebben wij ook met veel dingen kunnen pionieren. Ik weet nog dat ik in 2009 namens het museum de eerste tweet op Twitter de wereld in zond. Er zouden er nog vele volgen. En samen met internetpionier Marleen Stikker van De Waag in Amsterdam hadden wij al in 2001 de eerste gestreamde opening van de museumwereld! Alleen de wereld was er toen nog helemaal niet klaar voor. Niemand kon dat destijds al meemaken. Maar we zijn wel altijd blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden en nieuwe kansen. Het museum is de afgelopen jaren prachtig “op de kaart gezet”. We zijn nu veel bekender en worden goed bezocht.’

Wat was het meest enerverende om mee te maken?

‘Ik kijk met veel plezier terug op de eerste galadiners in de jaren ’90 die wij organiseerden om donateurs te vinden die aan de financiering van de nieuwe vleugel zouden kunnen bijdragen.’

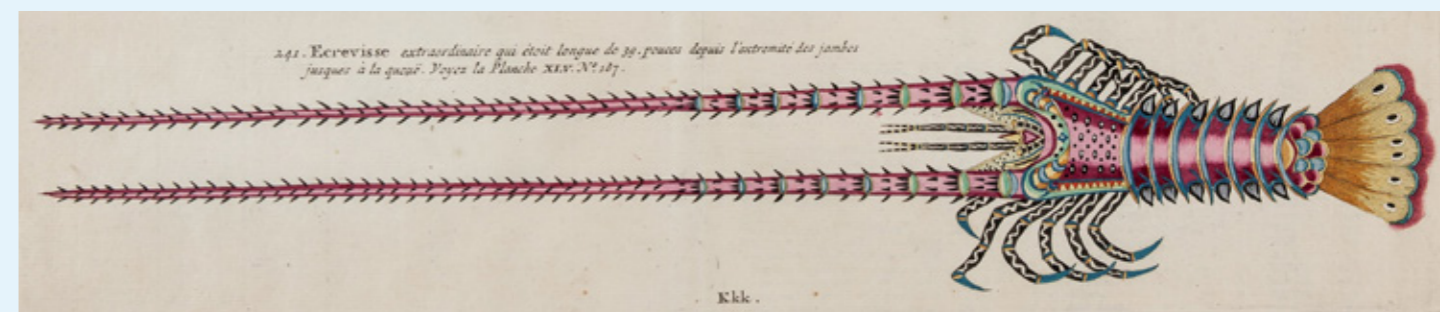
Een bizar verhaal is dat ik vrij kort nadat ik begon bij Teylers Museum werd gebeld door politiebureau Warmoesstraat in Amsterdam. Of de paar boeken die zij op het bureau hadden van ons waren. Een man bleek een aantal kostbare werken uit de bibliotheek te hebben meegenomen – en te hebben doorverkocht naar handelaars in Duitsland. Maar hij kreeg spijt, kocht ze weer terug en had zich gemeld bij het politiebureau. Eigenlijk een heel eerlijke, beetje zielige man. Maar we waren er erg van geschrokken. Zoiets zou nu niet meer kunnen gebeuren.’

Tips voor bezoekers?

‘Ik zou toch echt zeggen, boek een rondleiding door de bibliotheek. Dat is zo’n schatkist aan mooie verhalen en prachtige boeken met ingekleurde afbeeldingen. Dat moeten mensen een keer meemaken.’

Als collega en als rondleider zal je zeker door veel mensen worden gemist. Maar ga jij zelf het museum missen nu je na 30 jaar de deur achter je sluit?

‘Ik ben nooit met tegenzin naar mijn werk gegaan. Het museum en zijn collectie behoudt zijn aantrekkingskracht – het heeft gewoon zoveel te bieden.’

TEYLERS PENNING

Jan Pelsdonk

conservator Numismatische Collecties

'In het licht der eeuwigheid' is de tekst die in braille op de jongste aanwinst van de numismatische collectie van Teylers Museum staat. Het is een uitspraak van de filosoof Spinoza, een van de grondleggers van de Verlichting. De uitspraak is uitstekend van toepassing op zowel Teylers Museum als de ontvangers van de penning.

Met deze door Teylers Museum uitgereikte penning, *Teylers Penning*, is een nieuwe traditie in het leven geroepen. De penning is een handzaam monument, als eerbetoon voor mensen die op een bijzondere manier buitengewoon verdienstelijk zijn (geweest) voor Teylers Museum. Op 11 april is het eerste exemplaar uitgereikt aan Marjan Scharloo, die twintig jaar lang met veel energie leiding gaf aan het museum.

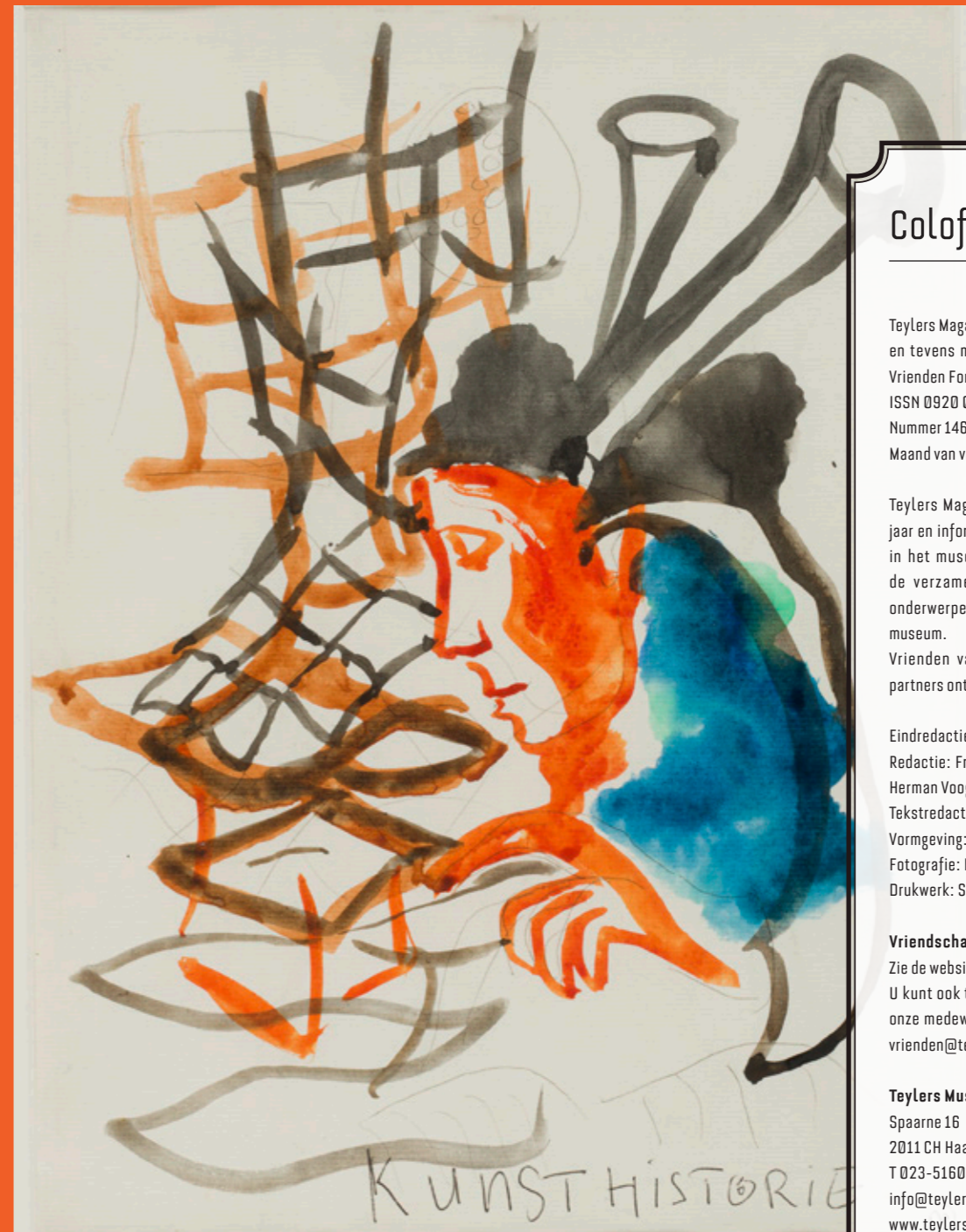
Beeldend kunstenaar Pier van Leest (1958) uit Lage Zwaluwe heeft *Teylers Penning* ontworpen en in samenwerking met RP2 en Studio Dubbelop gemaakt. De bijbehorende verpakking is verzorgd door Studio Kadra.

De ronde penning is licht gebogen. Daarmee wordt verwezen naar de huidige tijd, waarin de mens zoekt naar een nieuw evenwicht en in beweging wil blijven. De holle zijde heeft een bolle spiegel, waarin de negatief gesneden tekst TEYLERS PENNING wordt gereflecteerd. De bolvorm is geïnspireerd op de grote elektriseermachine. De vijf vonken verbinden beide zijden van de penning en verbeelden de kennis én de vijf deelcollecties van Teylers Museum die met elkaar in interactie zijn. Op de rand kan de naam van de ontvanger worden gegraveerd. De bolle zijde heeft een holle spiegel, waarin de wereld in spiegelbeeld wordt weergegeven en waarmee is gespeeld met de verwondering die kunst en natuur oproept. De penning nodigt uit om te ontdekken, bewuster te kijken en bovenal voor verwondering.

Sinds 11 april ligt een exemplaar van deze nieuwe penning tijdelijk opgesteld in de Penningvitrines in het museum.

Pier van Leest, *Teylers Penning*. 2021, zilver, 79 x 77 mm

Afb.
René Daniëls (1950)
Kunsthistorie, ca. 1985
Potlood, penseel in waterverf
op papier, 30,3 x 23 cm

Colofon 146

Teylers Magazijn is het tijdschrift van Teylers Museum en tevens mededelingenblad van Teylers Museum Vrienden Fonds.
ISSN 0920 0460
Nummer 146, jaargang 41, zomer 2022
Maand van verschijnen: juli 2022

Teylers Magazijn verschijnt minimaal drie keer per jaar en informeert u over de wisselende activiteiten in het museum en belicht de achtergronden van de verzamelingen, de geschiedenis en andere onderwerpen die in nauwe betrekking staan tot het museum.

Vrienden van Teylers Museum, begunstigers en partners ontvangen dit tijdschrift automatisch.

Eindredactie: Fred Pelt en Linda Mol
Redactie: Fred Pelt, Terry van Druten, Jan Pelsdonk, Herman Voogd en Carla Voorendonk
Tekstredactie: Fred Pelt, Jan Pelsdonk en Linda Mol
Vormgeving: Studio Wesseling
Fotografie: Martijn Zegel, Debby Scholtes
Drukwerk: Style Mathôt

Vriendschap en ondersteuning

Zie de website www.teylersmuseum.nl
U kunt ook tijdens kantooruren bellen met een van onze medewerkers op 023-5531984 of mailen naar vrienden@teylersmuseum.nl

Teylers Museum

Spaarne 16
2011 CH Haarlem
T 023-5160960
info@teylersmuseum.nl
www.teylersmuseum.nl

Openingstijden:
dinsdag-vrijdag 10-17
zaterdag, zondag & feestdagen 10-17 uur

Afbeelding omslag:
Omslag voor *The New Yorker*, Condé Nast
20 augustus 2007
Tekening Joost Swarte

Schenking Tanya Rumpff

Teylers Museum ontvangt – al of niet via Teylers Museum Vrienden Fonds – geregeld schenkingen van bijzondere kunstwerken. Zoals onlangs dit werk, geschonken door Tanya Rumpff. De band tussen Tanya Rumpff en Teylers Museum gaat ver terug. Direct vanaf de opening van haar succesvolle Haarlemse galerie in 1985 kocht het museum daar regelmatig tekeningen. Ook

nadat de galerie in 2010 de deuren sloot, bleef het contact nauw: een mooie vriendschap die onlangs bekroond werd met een royale schenking van 88 hedendaagse tekeningen van vooraanstaande kunstenaars als Marlene Dumas, Tony Oursler en René Daniëls. Aan deze schenking zal in 2023 een tentoonstelling worden gewijd in Teylers Prentenkabinet.

AGENDA ZOMER 2022

Prentenkabinet

Joost Swarte – Ode aan het boek

Tot en met 30 oktober 2022

De Haarlemse grafisch ontwerper Joost Swarte (1947) verwierf vooral bekendheid als striptekenaar. , onder andere voor *The New Yorker*. Voor deze tentoonstelling maakte hij zelf een selectie van zijn werk. Het thema is boeken, een rode draad door Swartes oeuvre. Hij ontwierp boekomslagen, de bewegwijzering in een bibliotheek en tekende andere grafische uitingen met boeken in de hoofdrol.

Boekenkabinet

Vissen

Tot en met 9 oktober 2022

Voordat er moderne aquariums en duikapparatuur waren, was het bestuderen van vissen niet zo gemakkelijk. Hoe ging dat? Deze tentoonstelling laat met prachtige boeken het alledaagse van het vroegmoderne en 19e-eeuwse onderzoek naar de natuur zien.

Penningvitines

Verdiensten vereerd

Tot en met oktober 2022

De achtergronden van de prijspenningen van Teylers genootschappen, die werden opgericht na Teylers dood in 1778. De penningen, naar een ontwerp van Joan Holtzhey, worden nog steeds uitgereikt aan de winnaars van de prijsvragen die de genootschappen uitschrijven.

VERWACHT

Hockney's Eye

23 september 2022 tot en met

29 januari 2023

Werken van David Hockney in directe dialoog met tekeningen, schilderijen en natuurwetenschappelijke objecten van Teylers Museum: *Hockney's Eye* belooft een bijzondere belevenis te worden. Al zijn hele carrière lang onderzoekt Hockney (1937) hoe kunstenaars de wereld om zich heen weergeven op het platte vlak, al dan niet met het gebruik van optische hulpmiddelen als lenzen en spiegels. In de unieke historische context van Teylers als natuurwetenschappelijk en kunsthistorisch laboratorium kijken de bezoekers door de ogen van Hockney naar de kunstgeschiedenis. De tentoonstelling is een samenwerking met het Fitzwilliam Museum en de Heong Gallery in Cambridge.

De Lorentz Formule

Vrijdag, zaterdag en zondag:

12.45u, 14.30u, 15.45u

Ga met twee acteurs mee terug in de tijd naar de hoogtijdagen van Nobelprijswinnaar Hendrik Lorentz. Reserveren is niet mogelijk.

Vriendenactiviteiten

Vriendenexcursie

Zaterdag 17 september

Het programma voor deze dag is nog in de maak. Het wordt zeker een verrassende excursie zoals altijd, per luxe touringcar.

Nieuwe Vriendenavond

Dinsdag 11 oktober

Alle nieuw aangemelde vrienden en leden van geefkringen worden op deze avond uitgenodigd om kennis te maken met bestuursleden van Teylers Museum Vrienden Fonds en de medewerkers van het museum. Gewapend met een zaklantaarn verkent u onder leiding van een gids de donkere museumzalen.

Private view Hockney's Eye

Dinsdag 1 november

Een speciale avond voor de Vrienden om de tentoonstelling van *Hockney's Eye* te bezoeken.

Sterrenwachtmiddag

Donderdag 17 november

Een maal per jaar komen de Sterrenwachers en Kringleleden bijeen in het museum op een exclusief voor hen georganiseerde middag. Met verschillende experts wordt gediscussieerd over een thema in relatie tot het museum, met een Tech Talk en Art Talk.

